17_matus_2011_0 15.4.2011 11:57 Str. 46

Išlo vajce na vandrovku

Nikto nie je doma prorokom, vraví známe porekadlo a možno preto majú dnes slovenské kraslice väčší úspech v zahraničí ako doma. Napríklad vo Francúzsku.

ZUZANA BOJNANSKÁ

Veľká noc je sviatok, ktorý sa vo Francúzsku tradične točí len okolo čokolády. Pekárne aj cukrárne sa pretekajú vo veľkostiach čokoládových figúrok v rôznych variáciách a so závratnými cenami. Nedávno sa to však trochu zmenilo. A svoj podiel na tom malo Slovensko. Keď slovensko-francúzske združenie Deti Dunaja, ktoré sa snaží získavať peniaze na podporu vzdelávania slovenských detí z detských domovov a zo sociálne slabších rodín, zorganizovalo v mestečku Sceaux veľkonočnú výstavu kraslíc. Škriabané, slamené, leptané, maľované voskom, vybíjané štrasmi či madeirové vajíčka mali obrovský úspech, a tak sa akcia opakuje už päť rokov. A vďaka slovenským vajíčkam môžu Deti Dunaja ročne poskytnúť až päťdesiat štipendií mladým ľuďom, aby mohli študovať a vzdelávať sa.

Slovenské kraslice nadchli Francúzsko.

FOTO: MARTINA KOUROUMA JURČOVÁ

FOTO: profimedia.sk

Zberatelia vajec

Prečo vlastne tradičné slovenské kraslice Francúzov tak očarili? Lebo u nich nič také nie je. Samozrejme, máme na mysli výtvarné zhotovenie, ale aj iný dôvod. Francúzov fascinuje predstava, koľko trpezlivosti, predstavivosti a zručnosti si vyžaduje každá kraslica. Stačí malá nepozornosť a hodiny práce vyjdú navnivoč. Kto už by si dal vo Francúzsku námahu vŕtať do vajec, a to ešte bez záruky, že prežije do záverečnej dierky? V precivilizovanom západnom svete niet času na „strácanie času“, tobôž na zdobenie vajíčok. A ak, tak nanajvýš ako aktivita pre deti. Z druhej strany, práve preto tu panuje úprimný obdiv k ručnej práci a ku kvalitne odvedenému remeslu, za ktoré Francúzi radi zaplatia. Mnohých práca slovenských výrobcov kraslíc privádza do úžasu a vedie k vášni, vďaka ktorej sa vo Francúzsku zrodilo už niekoľko desiatok zberateľov zdobených vajíčok.

Vaječné gule

Kraslice sa tu dokon-

FOTO: ARCHÍV Z. B.

Zuzana Bojnanská je šťastná, že vďaka kraslíciam má združenie Deti Dunaja ďalšie prostriedky na financovanie vzdelávania slovenských detí.

ca neujali len na Veľkú noc, ale aj na Vianoce. A zase v tom mali prsty Deti Dunaja. Je to presne desať rokov, čo združenie začalo organizovať v Paríži slovenské vianočné trhy. V tom čase sa v ňom ani v jeho okolí nič také nerobilo. Nanajvýš v Štrasburgu, ktorý je historicky známy ako mesto s predvianočnou atmosférou. My sme však chceli niečo iné. Inšpiráciou nám boli slovenské trhy, kde vyhrávajú koledy, vonia punč a medovníky, ľudia sa stretávajú s priateľmi a obdivujú vianočné ozdoby. Práve takúto atmosféru sme chceli vytvoriť pre Parížanov. Zmobilizovali sme Slovenky, čo tu žijú, aby napiekli vianočné pečivo. A aby bola atmosféra dokonalá, ponúkli sme aj originálne výrobky ako adventné vence či maľované svietniky. Napadlo nám, že biele kraslice vyšperkované ako madeirová čipka by sa vlastne mohli tiež využiť ➤

FOTO: ARCHÍV Z. B.

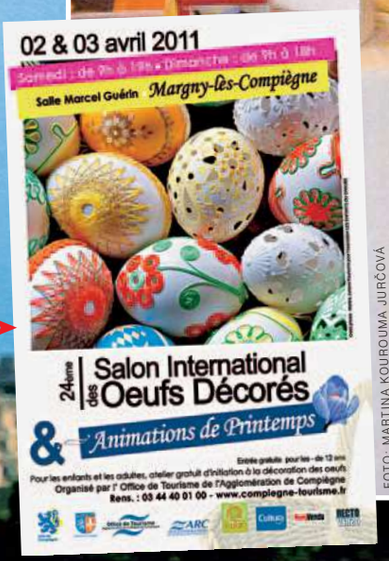

FOTO: MARTINA KOUROUMA JURČOVÁ

Slovenskí výrobcovia kraslíc zaujali aj na medzinárodnom festivale zdobených vajec. Naše kraslice tohto roku dokonca vybrali na plagát prestížneho podujatia.

ako originálne vianočné gule.

Predávať kraslice v mekke dizajnu si vyžadovalo prinajmenšom odvahu. Parížania sú nároční a vyžadujú perfektnú kvalitu. Ale biele čipkované vajíčka si ich absolútne získali a už desať rokov ich vyhľadávajú zberatelia. Teší nás, že vďaka jednoduchému nápadu Deti Dunaja vlastne prispeli k zachovaniu a šíreniu jedinečného remesla. Záujem Francúzov podnecuje výrobcov kraslíc, aby si udržali špičkovú úroveň a hádam sa tým podarilo aj povzbudiť v mladých Slovákoch vedomie, že na Slovensku existuje živé remeslo, ktoré treba chrániť a zveľaďovať.

Škrupinkový šperk

Samozrejme, zdobenie vajec nie je len slovenská záležitosť. Aké rôznorodé môžu byť vajíčka, to si návštevníci môžu každoročne pozrieť v kráľovskom mestečku Compiègne, kde sa na festivale kraslíc stretáva naozaj európska „vaječná“ špička. Tomuto umeniu sa venujú ľudia v mnohých krajinách, no v trochu inej podobe ako na Slovensku. Holanďania a Belgičania sú fanúšikmi a zberateľmi umeleckých vajec, už skôr šperkov, ruské, ukrajinské a poľské vajíčka zas prinášajú podobne ako naše „slovanský nádych“ a odráža sa na nich pestrosť ich folklóru a insitné motívy.

Tvorcovia v Compiègne, ktorí tu prezentujú svoju tvorbu, sa prevažne orientujú na vajíčko ako na umelecké dielo. Často je až neuveriteľné, aký rozprávkový svet dokážu stvoriť. Škrupinka sa zmení na romantickú krajinku, ktorá obklopuje motýľa i pôvabnú vílu ako najjemnejšia čipka, iné vajce sa premení na trojposchodovú hraciu skrinku, ďalšie na šperkovnicu, hodiny, klenoty… Sú to však skôr artefakty pre zberateľov, ktoré stratili funkciu veľkonočnej ozdoby. Možno práve preto tu vzbudili slovenské kraslice veľkú pozornosť. Minulý rok sa tu vystavovali po prvý raz a hneď si odniesli jednu z cien – za technické vyhotovenie. A teraz dokonca zdobia plagáty, lákajúce na podujatie!

Kraslice zaujali návštevníkov najmä zachovaním ľudových motívov, farebnou škálou a radostným nádychom oslavy jari a znovuzrodeného života. Tohto roku sme sa aj vďaka Slovenskému inštitútu v Paríži mohli na akcii zúčastniť znovu a predstaviť našich špičkových remeselníkov. Snažíme sa ukázať rôznorodosť slovenských kraslíc, preto v rámci festivalu predvádzame rôzne zdobiace techniky. Francúzi žasnú nad ich zručnosťou a rýchlosťou. A keďže výstava je predajná, kraslice opäť pomôžu slovenským deťom.

Mimochodom, aj slovo kraslica je jedinečné. Obsahuje v sebe krásu a prezrádza, že úlohou kraslice je potešiť oko a skrášliť prostredie. V iných krajoch, kde sa zdobia tiež vajcia, ich volajú banálne – zdobené vajcia alebo umenie z vajec. O koľko viac poézie zahŕňa v sebe slovenská kraslica. Takže môžeme byť hrdí nielen na kraslice, ale aj na toto pomenovanie. Máme slovo, ktoré sa nedá preložiť do cudzieho jazyka. ■

FOTO: PETER ŽUPNÍK

Biele madejrové kraslice sa v Paríži ujali aj ako vianočné gule.

Vo svete sú zdobené vajcia skôr klenoty než umelecká remeselná tvorba.

FOTO: profimedia.sk

Stratení v preklade

V živote sa človek nedorozumeniam nevyhne. Hoci hovoríme tým istým jazykom, nerozumieme si. A čo potom v cudzom jazyku!

Napríklad, keď som bol v Číne, chcel som si kúpiť hracie karty. Až pri nákupe mi prišlo na um, koľko druhov kariet vlastne existuje. Najprv si mysleli, že splietam niečo o kreditnej karte, potom, že chcem SIM kartu. Dlho trvalo, kým som pochopil, prečo ma stále vystrkujú z obchodu a posielajú iným smerom. A ešte dlhšie, kým som im vysvetlil, že ani SIM karta nie je to, čo chcem. Začal som dokola opakovať slová ako veľa kartičiek, veľa ľudí, hrajú sa a sprevádzal to názornou ukážkou, ako sa karty držia, vyťahujú a hádžu na stôl. Po niekoľkých minútach pantomímy sme sa pochopili, ale to už sa celý obchod váľal smiechom.

Spolužiak zase potreboval prípravok na umývanie dlážky. Ani po pätnástich minútach nevedel vysvetliť, čo to vlastne chce, a tak mu nezostávalo nič iné, než si uprostred obchodu kľaknúť a začať akože umývať zem.

Takéto príhody boli naším každodenným čínskym chlebom. Ale jestvujú aj zážitky z úplne iného súdka. Nemáte spoločný jazyk, ale viete, čo ten druhý chce povedať. S Dong Dongom som sa zoznámil, keď som chodil po meste a hľadal niekoho, s kým by som mohol brejkovať. Čakal na autobus a na prvý pohľad bolo jasné, že je tanečník: účes, ktorý sa týčil pol metra nad hlavou, namiesto typických čínskych čiernych vlasov krikľavo žlté, v obočí a brade pírsing. Zobral ma na tréning a od toho dňa sa z nás stali nerozluční kamaráti. Často bol mojím hovorcom. Lebo rozprávať po čínsky tak, aby vám Číňania rozumeli, je ešte ťažšie, ako rozumieť, čo vravia oni. Mnohokrát som sa stretával s nechápavými výrazmi tváre. V takýchto situáciách som to isté povedal Dong Dongovi a on to pretlmočil zo zlej čínštiny do dobrej čínštiny. Vedel, čo vravím, aj keď som to reálne vlastne nevravel. Podobný vzťah mal aj so svojou priateľkou, Ruskou. Keď sa spoznali, nevedela po čínsky takmer nič a on po rusky vôbec nič. Dohovárali sa rukami, nohami. Fungovalo im to, ale o niekoľko mesiacov musela ísť domov do Ruska. Odišla na rok a nemohli sa ani porozprávať cez telefón, lebo nevedeli jazyky. No nevzdali to. Volali spolu každý deň so zapnutým videom a slovníkmi na stole. Teraz sú spolu už štyri roky, ona odchádza a prichádza, a za tie roky si vytvorili vlastný jazyk. On sa naučil po rusky, ona po čínsky, no hovoria spolu zmesou oboch jazykov s prímesou angličtiny. Vlastne, to, či si navzájom rozumieme, niekedy vôbec nesúvisí s jazykom.

Blog Pavla Dvořáka ml.